

60STE VERGADERING

VERGADERING VAN DINSDAG 25 APRIL 1961

(Bijeenroepingsuur 1 namiddag)

Voorzitter: de heer Kortenhorst

Tegenwoordig zijn 121 leden, te weten:

de heren Kortenhorst, Van der Zanden, Van Dongen, Van den Tempel, De Ruiters, Nederhorst, Kleijwegt, Kranenburg, Ruygers, Van Dijk, Meulink, Van Meel, Van Eijnsden, Biewenga, Van Lier, Van Eibergen, De Vreeze, Blom, Westerhout, Reehorst, Vrolijk, Versteeg, Burger, Wierda, De Kadet, jonk-vrouw Wittewaall van Stoetwegen, de heren Venverloo, Couzy, Albering, Baart, Suurhoff, Bruins Slot, Franssen, Scheps, Schouwenaar, Schurer, Baeten, Zwanikken, mejuffrouw Kok, de heren Lucas, Bommer, Van Rijckevorsel, Aantjes, Van Doorn, Vermooten, Schagen, mejuffrouw Schilthuis, de heren Egas, Van der Ploeg, mejuffrouw Knol, de heren Kleisterlee, Berger, mejuffrouw Nolte, de heren Koersen, Van Bennekom, Janssen, Andriessen, mevrouw De Roos-Oudegeest, de heren Bogaers, Tans, mejuffrouw Lemaire, de heren Oud, Lamberts, Verhoef, Korteweg, Corver, Brouwer, B. P. van der Veen, Moorman, Laan, Welter, Ritmeester, mejuffrouw De Vink, de heren Visser, Vermeer, Van Koeverden, Van der Goes van Naters, Van Helvoort, Van de Wetering, Berkhouwer, Cornelissen, Den Hartog, Biesheuvel, Van Leeuwen, Assmann, Engelbertink, Van der Mei, Stokman, Tilanus, Mellema, Diepenhorst, mevrouw Van Someren-Downer, de heren Van den Heuvel, Van Vliet, Mulders, Kodde, Roolvink, mevrouw Tellegen-Veldstra, de heren Van Gelder, Vredeling, Willems, J. M. Peters, Lankhorst, Bakker, Verkerk, Beernink, Posthumus, Van der Peijl, Geertsema, Van Dis, Daams, Roemers, mevrouw Kuiper-Struyk, de heren De Kort, Peschar, mejuffrouw Ten Broecke Hoekstra, de heren Kikkert, Den Uyl, Van Buel, Van Nierop, Maenen,

en de heer Beerman, Minister van Justitie, en de heer Lampe, Gevolmachtigd Minister van de Nederlandse Antillen.

Aan de orde is de voortzetting van de behandeling van de wetsontwerpen:

Herziening van het kinderstrafrecht en het kinderstrafprocesrecht;

Vaststelling van een nieuwe Beginselenwet voor de kinderbescherming en daarmee verband houdende wijziging in het Burgerlijk Wetboek (4141).

De algemene beraadslaging over beide wetsontwerpen wordt hervat.

De heer **Van Doorn** (K.V.P.): Mijnheer de Voorzitter! Nu wij toe zijn aan de openbare behandeling in deze Kamer van deze belangrijke herziening van het kinderstrafrecht, het kinderstrafprocesrecht en de Kinderbeginselenwet en ik het voorrecht heb over de ingediende ontwerpen namens mijn fractie enkele opmerkingen te maken, gaan ook mijn gedachten naar mr. Overwater, een van de grote voorvechters van een goede kinderrechtspraak, de autoriteit bij uitstek op het gebied van de kinderbescherming. Met dankbaarheid en respect moet men juist vandaag terugdenken aan de wijze, waarop Overwater, men mag wel zeggen, zijn leven gewijd heeft aan de werkelijk grote zaak van een rechtvaardige en opvoedende bejegening van de ontspoorde minderjarige. Voor ons liggen ter bespreking de vruchten van de voorarbeid van de door Overwater geleide commissie, vruchten tevens van de zorgzame bewerking van die voorarbeid door enkele Ministers van Justitie met hun bekwame ambtelijke assistenten.

Van Doorn

Mijnheer de President! Ik behoor tot degenen, die zich recentelijk de vraag gesteld hebben of het wel juist was de ontwerpen 4141 — zoals zij in onze taal zijn gaan heten — nog in openbare behandeling te nemen. Is deze herziening, zoals zij in deze ontwerpen is aangegeven, niet althans gedeeltelijk achterhaald door de nieuwste ontwikkeling van de praktijk in de kinderrechtspraak en de kinderbescherming, zo luidde nader omschreven de vraag, die wij ons kort geleden stelden en die wij in elk geval voldoende reëel vonden om haar met de geachte bewindsman van Justitie te bespreken. Ik meen het zo te mogen stellen, dat deze vraag in zekere mate bevestigend werd beantwoord, althans in de kring van de vragenstellers zelf, maar dat zij niettemin met de Minister — en ik geloof terecht — tot de conclusie kwamen, dat dat nog niet behoefde, ja in de gegeven omstandigheden niet mocht betekenen, dat deswege om de intrekking van de ontwerpen zou worden gevraagd. Een toegewijde kinderrechtspraak en een beweeglijke, zich aan nieuwe ontwikkelingen en denkbeelden zoveel mogelijk aanpassende kinderbescherming zijn oorzaak, dat iedere enigszins belangrijke herziening van de betrekkelijke wetgeving, een herziening, die altijd jarenlange voorbereidende arbeid vordert, in uiteindelijke ontwerpen vorm krijgt op een ogenblik, dat alweer aan nieuwe vormen gedacht en — voor zover de bestaande wetgeving dat toelaat — met nieuwe methoden gewerkt wordt. Ik heb mij met andere leden van deze Kamer kunnen verenigen met het pleidooi van de Minister de voorliggende ontwerpen in behandeling te nemen, want een weer nieuwe vormgeving zou ten dage van haar behandeling te zijner tijd noodgedwongen wel niet achterhaald maar dan toch alweer iet of wat verbleekt zijn.

Mijnheer de President! Dat betekent wel, dat ik de aan de orde zijnde ontwerpen als niet meer beschouw dan als een stuk nuttige herziening, maar niet als een allernieuwste bijwerking. Intussen wil dat niet zeggen, dat ik voor hetgeen voor ons ligt en daartoe is verricht door commissie van advies en administratie geen ruime waardering zou kunnen opbrengen.

Mijnheer de President! Zoals bij welhaast alle meer belangrijke wetsontwerpen staat men, wanneer men overweegt wat men te berde zal brengen, voor de keus van de bij voorkeur algemeen-beschouwelijke of de bij voorkeur laat ik zeggen pragmatische behandeling van de materie. Al wil ik na deze inleidende opmerkingen van algemene aard er nog enkele aan toevoegen, ik zou toch met name ook een aantal praktische kwesties aan de orde willen stellen. Daarnaast zal ik mij veroorloven enkele zaken — zij het zeer in het kort — te bespreken, die strikt genomen buiten de ontwerpen 4141 omgaan. Om reeds nu te voorkomen, dat ik dus doende straks door U, Mijnheer de President, tot de orde word geroepen, breng ik in herinnering, dat enkele geachte afgevaardigden evenals ik zelf bij de laatste begrotingsbehandeling van hoofdstuk IV het voorbehoud hebben gemaakt inzake de kinderbescherming het een en ander te willen opsparen tot de behandeling van de wetsontwerpen, die nu aan de orde zijn.

Mijnheer de President! Voor een goede kinderrechtspraak en een goede kinderbescherming is het belangrijker te beschikken over goede kinderrechtvaardigen, goede officieren van justitie, goede, voor het optreden in deze zaken geschikte raadslieden en goede kinderbeschermers dan te werken, te mogen werken met de best denkbare wetgeving. Ik zou in het belang van de ontspoorde of de bedreigde jeugd een goede kinderrechtvaardiger met een minder ideale wetgeving prefereren boven een minder goede kinderrechtvaardiger met een ideale wetgeving. Professor Hudig zegt het in haar inaugurele oratie aldus:

„Voor een rechtvaardige en juiste kinderrechtspraak is oordeel des onderscheids van de rechter nog belangrijker dan oordeel des onderscheids van het kind.”

Mijnheer de President! Het is mij opgevallen, dat het aspect van belang van de goede kinderrechtvaardiger in de lange serie witte stukken niet of nauwelijks wordt aangeduid, laat staan onderstreept.

Van Doorn

De geachte bewindsman zou misschien deze openbare gedachtenwisseling kunnen gebruiken om ons zijn inzichten ten aanzien van dit aspect te ontvouwen. Wat doet hij en wat zal hij nog doen, opdat wij in de kinderrechtspraak beschikken over kinder-officieren — als ik deze jargonaanduiding mag hanteren — en over kinderrechtshouders, die werkelijk volledig geschikt zijn voor deze functies? Bestaat er enig systeem voor de aanwijzing van de officieren van justitie, die in bijzonder en bij de grote rechtbanken zelfs bij wijze van volledige dagtaak belast zijn met de behandeling van kinderkzaken? Welke normen worden gehanteerd voor hun aanwijzing? En voor wat de kinderrechtshouders betreft, ik meen te weten, dat in de loop der jaren nog weleens rechtshouders met kinderrechtsspraak zijn belast, omdat zij daarvoor niet bij uitstek ongeschikt waren en tot het verrichten van dit werk, als het in het kader van de werkverdeling moeilijk anders kon, desnoods, mits voor niet al te lange tijd, ook wel genegen waren.

Mijnheer de President! Ik meen, dat een ver gaande specialisatie van het werk bij onze rechtbanken beslist ongewenst is. Maar kinderkzaken zijn zo anders, het belang van het kind bij een berechting door werkelijk geschikte, werkelijk belangstellende en vooral verstandig en pedagogisch optredende kinderrechtshouders is zo evident, dat wij de gelegenheidsrechtshouders niet te zeggen de verleggenheidsbenoemingen tot kinderrechtshouders dienen te vermijden. En ten slotte ware het naar mijn opvatting noodzakelijk, dat slechts bij uitzondering een willekeurige rechter, die is aangewezen als plaatsvervangend kinderrechtshouder, in de meervoudige kamer als kinderrechtshouder optreedt. Naar ik meen te weten, is dat hier en daar de praktijk en ik acht dat ongewenst. Ik zal het waarderen, als de Minister de Kamer wil inlichten over zijn inzichten en zijn beleid op dit stuk.

Behalve over goede kinderrechtshouders en geschikte kinder-officieren moeten wij kunnen beschikken over goede kinderbeschermers. De vroegere Minister van Justitie, mr. Donker, die een stuk van zijn hart, als ik het zo mag uitdrukken, had verpand aan de kinderbescherming, is destijds, geleerd door de praktijk der dingen en in zekere zin tegen zijn aanvankelijke strevingen in, tot de conclusie gekomen, dat de kinderbescherming primair een particuliere opdracht was, een taak van de ene burger ten opzichte van de medeburger, die het op een of andere wijze en door welke oorzaken ook moeilijk heeft. Terecht heeft Donker gesteld, dat dat allerminst mocht betekenen, dat de Overheid zich van het wel en wee van de kinderbescherming zou mogen distantieëren, zich over de kwaliteit van de particuliere kinderbescherming en de goede kansen om die kwaliteit te leveren weinig of niets zou behoeven aan te trekken. Een minstens indirecte verantwoordelijkheid voor een goede grotendeels particulier georganiseerde kinderbescherming draagt de Overheid wel degelijk en daarom moet ik ook hier met enige spijt constateren, dat in het kader van de schriftelijke voorbereiding wel zeer summierlijk en „verwijzerig” werd aangeduid, dat de Overheid een grote verantwoordelijkheid ervoor draagt, dat de kinderbescherming op bekwaame wijze wordt uitgeoefend, en dat zelfs werd nagelaten neer te schrijven, of de kinderbescherming naar het oordeel van de Minister „bedreven” wordt, als ik het zo mag uitdrukken, op een wijze, die de toets van een redelijke kritiek kan doorstaan. Misschien is de bewindsman bereid hierover alsnog zijn visie te geven.

Mijnheer de President! Voorts zou het in het bijzonder interessant zijn van de Minister te vernemen of naar zijn opvatting voldoende wordt ondernomen om te voorkomen, dat een minderjarige met de kinderstrafrechter in aanraking komt. Als het Ministerie van Justitie de kinderbescherming ziet als een activiteit, die met name op zijn terrein ligt of aan welke in elk geval vanuit Justitie de kans moet worden geboden zich op goede wijze te ontwikkelen, dan ligt het naar mijn wijze van zien voor de hand, dat door Justitie zelf op duidelijke wijze wordt aangegeven, waar haar taken liggen, waar haar bemoeienis begint en waar zij meent zich van bevorderende,

stuwende en subsidiërende activiteit te moeten onthouden.

Mijnheer de President! Men krijgt bij herhaling de indruk, dat minderjarigen, die in verband met enige ontsparing met de kinderrechtshouder in aanraking komen, te laat zijn opgevangen, hun moeilijkheden — en dikwijls zijn dat dan tevens de moeilijkheden van het hele gezin en de tekorten in de opvoeding — te laat, pijnlijk te laat zijn onderkend. Mijn grief is, dat nog steeds volkomen ondoorzichtig is wáár naar de opvattingen van Justitie het justitiële werk en de justitiële verantwoordelijkheid aanvangen en vanuit welke overheidsinstanties de zo gewichtige preventieve arbeid, die naar de opvatting van het Ministerie van Justitie buiten zijn bemoeienis en buiten zijn verantwoordelijkheid valt, moet worden gestimuleerd en gesubsidieerd.

Mijnheer de President! De geachte bewindsman kan nu wel in het voetspoor van zijn ambtsvoorgangers Donker en Samkalden de idee van het ontwerpen van een algemene jeugdwet afwijzen en hij kan de gedachte om de gehele jeugdzorg onder één ministerie te brengen „nog bezwaarlijker” achten, maar met dat al blijft het voortereen van de kinderrechtshouder een nogal slordig ontgonnen gebied, blijft de fase, waarin de eerste kwalijke kiemen voor de latere dikwijls ernstige ontsparing van minderjarigen worden gelegd, in vele gevallen een vacuüm, waarin goede preventie gewoon verzuimd wordt.

Mijnheer de President! Ik kan mij ermede verenigen, dat de geachte bewindsman heeft vastgehouden aan de gedachte de niet onbelangrijke verbeteringen van de ontwerpen 4141 in elk geval maar binnen te halen, het mag hem en zijn meest betrokken ambtgenoten er niet van afhouden het vraagstuk van de eventuele totstandbrenging van een algemene jeugdwet, het punt van de taakverdeling tussen de meest betrokken ministeries en de zaak van goede terrein-afbakeningen vooral binnen het preventieve veld daadwerkelijk in studie te nemen. Ik zal met belangstelling afwachten of de Minister ons te dezer zake verdere studie — het lijkt mij het juiste woord, want ik geef toe, dat de problematiek verre van eenvoudig is — wil toezeggen.

Mijnheer de President! Prof. Hazewinkel-Suringa geeft in haar belangwekkend artikel in het „Nederlands Juristenblad” van 25 maart van dit jaar op kernachtige wijze het wezenlijke aan van de in deze herzieningsontwerpen voorgestelde wijzigingen: ten eerste wordt het arsenaal van straffen en maatregelen beter voorzien; ten tweede: hinderlijke bindingen, welke aan de toepassing van straffen en maatregelen vastzaten, worden weggeruimd, d.w.z. zo formuleert zij het: de bewegingsvrijheid, de armslag van de rechter wordt vergroot en verwijfd, behoudens merkwaardigerwijze een nieuwigheid, die integendeel een belangrijke beperking aanbrengt, te weten de minimumleeftijdsgrens van 12 jaar voor de vervolgbaarheid.

Mijnheer de President! Over de uitbreiding van het arsenaal van straffen en maatregelen zal ik zo straks nog graag enkele opmerkingen maken. Voor wat de verbeteringen van de verruiming en de versoepeling betreft: ook ik verheug mij daarover. Het is wel zo, dat de kinderrechtspraak zich zelf met enige binnen de huidige wet mogelijke fantasie min of meer redelijk heeft weten te helpen, maar een zodanige praktijk is natuurlijk niet de meest gelukkigste. De juiste gang van zaken is, dat de wetgever werkelijk goede en dat is voor de kinderrechtspraak werkelijk voldoende brede wegen biedt om de behandeling van het kind zo goed mogelijk te kunnen doen zijn. Op deze versoepeling en verbreding zou ik verder niet willen ingaan, al was het alleen maar omdat mij dat te ver zou voeren.

Ik maak nu graag wel enkele opmerkingen over de kwestie van de minimumleeftijdsgrens, waarover begrijpelijkerwijze ook door andere geachte sprekers een en ander is gezegd.

Door gezaghebbende figuren als prof. Hazewinkel en prof. Van Eck is betoogd, dat het leggen van een dergelijke bodem voor de vervolgbaarheid onjuist zou zijn. Er is gesuggered, dat men, aldus doende, de rechter het vertrouwen zou

Van Doorn

onthouden, dat hem met gerustheid zou kunnen worden gegeven, en men zou de kinderrechtspraak ten aanzien van de minder dan 12-jarigen een nuttig inprentingsmiddel onthouden, dat moeilijk gemist zou kunnen worden.

Mijnheer de President! Ik kan mij bij deze gedachtengang niet zo goed vinden. Ik geloof, dat de wetgever de taak, ja de plicht heeft zelf aan de rechter bepaalde wegen te wijzen en in elk geval bepaalde wegen heeft af te sluiten, indien de wetgever de opvatting heeft, dat deze wegen juist niet begaan zouden moeten worden. Het wil mij voorkomen, dat onjuist is de stelling, dat het afsluiten van een of meer mogelijkheden voor de rechter gelijk zou staan met het hebben van minder vertrouwen in deze. De Minister is met de commissie-Overwater in elk geval van oordeel, dat het niet alleen onnodig, maar zelfs ongewenst is de mogelijkheid open te laten, dat kinderen beneden de 12 jaar met de kinderstrafrechter in aanraking komen.

Terecht heeft prof. Hudig in haar inaugurele rede van 1959 eraan herinnerd, dat nog in 1949 aan een kind beneden de 10 jaar een onvoorwaardelijke tuchtschoolstraf werd opgelegd, terwijl in dat jaar nog 66 kinderen beneden de 10 jaar wegens rechtbankzaken werden veroordeeld, en dat dus, terwijl naar de mening van de deskundigen op die zeer jeugdige leeftijden van schuldig in strafrechtelijke zin niet of nauwelijks sprake kan zijn.

Mijnheer de President! Met de leeftijdsgrens van 12 jaar van het voor ons liggende ontwerp gaat de Minister nog aanmerkelijk minder ver dan vele gezaghebbende figuren uit de wereld van de kinderrechtspraak en de kinderbescherming.

Ik kan mij met de keuze van de Regering voor het leggen van een leeftijdsminimum van 12 jaar wel verenigen. Deze niet-vervolgbaarheid is naar mijn opvatting als een wettelijk niet weerlegbaar vermoeden van niet-toerekeningsvatbaarheid terecht in het ontwerp gebracht. Ik kan mij indenken, dat de Minister, geleid op de uiteenlopende meningen en op het altijd min of meer willekeurige karakter van een leeftijdsgrens, „veiligheidshalve”, maar dan veiligheidshalve tussen aanhalingstekens, heeft gekozen voor de leeftijd van 12. Het ware mij persoonlijk ook best geweest, als hij voor de leeftijd van 14 had gekozen, maar ik ben al verheugd, dat in ieder geval dit minimum in de wet is gebracht en er niet voor een minimum onder de 12 jaar is gekozen.

Ik geloof, Mijnheer de President, dat een z.g. strafrechtelijke behandeling voor zeer jeugdige kinderen nauwelijks een inprentingswerking kan hebben. Een kind van 8, 9 of 10 jaar, dat voor de kinderstrafrechter wordt gebracht en daar wordt veroordeeld en op basis van deze veroordeling wordt behandeld, zou eerder verwend worden en het geval interessant gaan vinden dan dat het zal kunnen aanvoelen, dat hier gestraft wordt. Ik meen, dat terecht is gesteld, dat de civiele mogelijkheden voor kinderen beneden de wettelijke leeftijdsgrens en trouwens ook voor vele kinderen boven die leeftijd toereikende middelen vormen. Als mevrouw Hazewinkel-Suringa het laten vallen van het leeftijdsminimum pleit, dan stelt zij, als ik haar goed begrepen heb, het zó voor, als zou een civielrechtelijke ondertoezichtstelling eigenlijk alleen gehanteerd mogen worden, indien de ouders onwaardig of onmachtig zijn of in elk geval niet voor hun taak berekend, en even verder in haar artikel in het „Nederlands Juristen Blad” van 25 maart van dit jaar gaat prof. Hazewinkel er zelfs klaarblijkelijk van uit, dat een civielrechtelijke ondertoezichtstelling alleen dan zou mogen worden gehanteerd, indien het kind bedreigd wordt met zedelijke of lichamelijke ondergang en indien zulks te wijten zou zijn aan gebrek aan zorg der ouders.

Mijnheer de President! Hoe gezaghebbend — terecht — in het algemeen het oordeel van prof. Hazewinkel wordt geacht, moet ik toch opmerken, dat mij deze limitering van de mogelijkheden tot de toepassing van de civielrechtelijke ondertoezichtstelling minder juist voorkomt. Met mevrouw Hazewinkel ben ik het eens, dat ook zeer jeugdige kinderen, met

wier opvoeding overigens verder nog nauwelijks werkelijk iets mis is, weleens stevig gestraft mogen worden, maar dat dit straffen van zeer jeugdige kinderen door de strafrechter zou moeten geschieden, lijkt mij onjuist. Ik meen bovendien, dat dikwijls civiliter zou kunnen worden opgetreden, ook al kan de ouders nauwelijks een verwijt worden gemaakt.

Ik kan mij er dus mee verenigen, dat het wetsontwerp de leeftijd van 12 jaar als een minimum heeft gesteld. Ik acht het wel haast ondenkbaar, dat kinderen onder die leeftijd in staat zijn in te zien, dat zij tegenover de maatschappij gezondigd hebben, en in die hoge uitzonderingsgevallen, waarin men zou kunnen aannemen, dat bepaalde kinderen van zo jeugdige leeftijd dat niet geringe inzicht wél hebben, kan in andersoortig dan strafrechtelijk optreden een gewenste correctie worden gevonden.

Voor wat de leeftijdsgrenzen betreft, zou ik verder mijn waardering ervoor willen uitspreken, dat de plafonds, dus de leeftijdsgrenzen aan de bovenkant, zo vloeiend zijn gemaakt als is geschied. Terecht is aan de rechter overgelaten in bepaalde gevallen 16- tot 18-jarigen als volwassenen te behandelen en in andere gevallen 18- tot 21-jarigen te behandelen, als waren zij strafrechtelijk minderjarig.

Mijnheer de President! Ook het uiteindelijke antwoord van het betreffende wetsontwerp op de vraag, welke rechter, kantonrechter of kinderrechter, bepaalde zaken van minderjarigen moet berechten, heeft mijn instemming. Na de interessante discussie, die hierover in de kring van kinderrechters en kantonrechters is ontstaan, en geholpen door deze discussie is de Minister uitgekomen op een solutie, die een verstandige middenweg aanwijst, verstandig vooral hierom, omdat de kinderrechter nu niet, zoals aanvankelijk de gedachte was, zal worden vermoeid met de — zij het summere — behandeling van talloze kleine verkeerszaken. Slechts in die gevallen, die pedagogisch bepaaldelijk interessant zouden kunnen zijn — dit natuurlijk in globale benadering gezien —, zal de kinderrechter zich met overtredingen van minderjarigen bezighouden. Ik kan mij ook verenigen met de wijziging van het wetsontwerp tot herziening van het kinderstrafrecht en het kinderstrafprocesrecht, waar deze als bepalend element invoert het ogenblik, waarop het strafbare feit is begaan. Ik meen, dat de ter zake door prof. Van Bemmelen opgeworpen moeilijkheden in de praktijk niet zo bijzonder zwaar gewogen behoeven te worden; de keuze van het moment van het begaan van het strafbare feit is billijker en daarom juist.

Ook de regeling van het ontwerp ter zake van de vraag, in welke gevallen de officier van justitie tot vervolging kan overgaan lijkt mij een verstandige middenweg aan te geven. De aanvankelijke gedachte, dat het O.M. als het ware volmaakt afhankelijk werd gemaakt — ter zake van het vervolgingsbeleid — van de rechter, leek mij minder juist en heeft terecht kritiek ondervonden. Men moet zich dan ook daar verantwoordelijk kunnen blijven voelen voor het werk, dat men doet.

De in het wetsontwerp gebrachte oplossing, dat de officier van justitie voor het seponeren verlov van de kinderrechter nodig heeft en tot vervolging zelf kan besluiten, als toch de raad voor de kinderbescherming tot niet-vervolgving heeft geadviseerd, mits na overleg met de kinderrechter en dus wellicht in strijd met diens opvattingen, lijkt mij juist.

Mijnheer de President! Ik kom nu tot het geheel van straffen en maatregelen zoals dit niet onbelangrijk gewijzigd in het voor ons liggende ontwerp is vervat. In het algemeen heeft de ontworpen serie straffen en maatregelen — met professor Hudig en anderen vraagt men zich af of het onderscheid tussen straffen en maatregelen in deze materie nog bijzonder zinvol is — veel waardering ontmoet. Ook ik kan mij in het algemeen uitstekend met de keuze der verschillende middelen verenigen. Ik acht het in het bijzonder van groot belang, dat het nieuwe strafmiddel van het korte arrest tot de mogelijkheden gaat behoren, maar ik moet opmerken, dat juist deze goede uitvinding mij voor haar praktische toe-

Van Doorn

passing de grootste problemen lijkt mee te brengen. Het is vooral hier, dat ik de geachte bewindsman naar de nodige nadere toelichting zou willen vragen. De Minister zal het wel met mij eens zijn, dat te verwachten is, dat de straf van het korte arrest waarschijnlijk veelvuldig zal worden toegepast. Maar dan is het ook nodig, dat de kinderrechter met een gerust hart een snelle en een goede executie van deze straf op niet al te verre afstand van de woonplaats van het kind kan verwachten. Kan de kinderrechter een wat wij zouden kunnen noemen goede executie van deze straf verwachten? Deze vraag is terecht van enkele vraagtekens voorzien door prof. Van Bemmelen in diens grondige analyse van het wetsontwerp in de vierde aflevering van 1958 van het „Tijdschrift voor Strafrecht”. Van Bemmelen zegt daar, dat wij er dan ook op moeten kunnen rekenen, dat deze arrest-straf, wil het verantwoord zijn haar toe te passen, ook pedagogisch en sociaal onder supervisie staat van daartoe bekwaame ambtenaren. Wanneer ik dit zeg, begrijpt de Minister zeker, dat ik hier met enige vrees denk aan de mogelijkheid, dat een dergelijke korte straf, een inprentingsstraf nota bene, zal worden geëxecuteerd in bepaalde delen van onze huizen van bewaring. Wij hebben al meer dan genoeg ernstige, om niet te zeggen niet te verantwoorden moeilijkheden met de voorlopige detentie van minderjarigen in politiebureaus. Ik zou het op prijs stellen, als de Minister ons enige nadere toelichting wil geven omtrent de wijze, waarop de arrest-straf zal worden geëxecuteerd.

Behalve op een goede executie van deze nieuwe straf moet de kinderrechter kunnen rekenen op een snelle executie. Het is echter voor mij niet duidelijk, hoe de Minister de vele te verwachten arrest-straffen telkens op korte termijn zal kunnen gaan executeren. En vervolgens: wáár zullen deze straffen worden geëxecuteerd, wáár zijn dan die opvangtehuizen, waarin dat moet geschieden? Hoe zal het regime zijn voor de executie van deze straffen met name in die opvangtehuizen, die ook voor geheel andere doeleinden werkzaam zijn? Het heeft mij wel enigszins verontrust en, als ik dat zo mag zeggen, ook gefraspeerd, dat de Minister klaarblijkelijk ervan uitgaat, dat de kinderrechters slechts dan tot het uitspreken van arrest-straffen zullen komen, indien zij ook weten, dat deze straffen spoedig en goed geëxecuteerd kunnen worden. Toen ik dit las, moest ik denken aan de gang van zaken bij de veroordeling van psychopaten tot terbeschikkingstelling van de Regering. Een dergelijke veroordeling kan, zoals wij weten, veelal niet doen verwachten, dat ze ook snel gerealiseerd wordt. En hoeveel strijd is er reeds niet ontstaan over het feit, dat sommige rechterlijke colleges om die reden geen terbeschikkingstelling uitspreken, maar een lange gevangenisstraf, omdat zij erop menen te moeten rekenen, dat zo'n terbeschikkingstelling van psychopaten óf niet spoedig gerealiseerd zou kunnen worden óf te spoedig vanwege plaatsgebrek zou worden beëindigd.

Mijnheer de Voorzitter! Ik acht de arrest-straf in het algemeen de grote winst van dit wetsontwerp, voor zover het de straffen en maatregelen betreft, maar tegelijk het grote probleem, omdat niet duidelijk is, dat deze straf kan worden uitgesproken in het vertrouwen, dat ze spoedig en op goede wijze wordt geëxecuteerd. Ik zou het wel zeer waarderen, indien de geachte bewindsman de Kamer een duidelijke uiteenzetting wil geven over de wijze, waarop naar zijn gedachtengang deze arrest-straffen zullen worden geëxecuteerd, in welke inrichtingen dat zal gaan gebeuren, over hoeveel opvangtehuizen hij meent op korte termijn te kunnen beschikken en of hij dus er gerust op is, dat de arrest-straf telkens kort na de uitspraak ten uitvoer kan worden gelegd, hetgeen toch wel noodzakelijk lijkt, omdat zij anders haar doel geheel zal missen.

Mijnheer de Voorzitter! Ik zou mij vervolgens willen aansluiten, wat een ander punt betreft, bij hetgeen de geachte afgevaardigde de heer Daams verleden week omtrent dat punt, dat ik zal aanduiden, heeft gezegd. Hij heeft ter sprake gebracht de vraag, waarom nu naar de laatste gedachtengang

van de geachte bewindsman de kinderrechter, om het kort uit te drukken, geen executierechter zou mogen zijn bij de gevallen van plaatsing in inrichtingen voor buitengewone behandeling. Ik wil wel zeggen, dat de argumentatie daarvoor van de Minister in de stukken mij nog niet geheel duidelijk is. Misschien zou de Minister dit verschil nog eens willen aangeven. Waarom wordt — alleen omdat het een maatregel is? — de zaak zo gelijk getrokken met de gang van zaken bij de terbeschikkingstelling? Ik dacht toch, dat deze maatregel van plaatsing in een inrichting voor buitengewone behandeling een maatregel was, waarop de kinderrechter in het verdere verloop van de tenuitvoerlegging de eerste en bepalende invloed moet hebben.

Mijnheer de Voorzitter! Ik zou nu over een aantal wat ik zou willen noemen kleinere punten nog enkele korte opmerkingen willen maken, om daarna tot slot nog in te gaan op de inhoud van het ontwerp tot herziening van de Kinderbeginselenwet.

Met de handhaving van de straf van berisping, die toch vooral bij overtredingen niet gemakkelijk gemist kan worden, ben ik gaarne akkoord; dat nu ook bij overtredingen het opleggen van geldboeten mogelijk wordt, acht ik stellig een verbetering. De wijziging van de maatregel van teruggave aan de ouders in een schuldigverklaring zonder toepassing van straf is eveneens een goede correctie.

Als een verbetering kan ik niet aanmerken de naar mijn gevoelen onnodige en daarom ongewenste naamswijziging van de tuchtschool in „inrichting voor bijzondere tucht”. Ik acht het veelzeggend niet alleen voor de Kamer, maar ook voor de Minister, dat de kinderrechters duidelijke voorkeur uitspreken voor de handhaving van de benaming tuchtschool, een benaming, die bepaaldelijk moderner aandoet dan de benaming „inrichting voor bijzondere tucht”. Ik zou de Minister dus willen vragen ermede akkoord te gaan, dat in plaats van de „inrichting voor bijzondere tucht” weer wordt gelezen: de tuchtschool. Ik zal gaarne het antwoord van de Minister afwachten alvorens te beslissen over de vraag, of ik ter zake een amendement zal indienen.

Intussen zou ik wel gaarne van de Minister vernemen of hij ter zake van het aantal der in ons land aanwezige tuchtscholen zodanige plannen heeft, dat de veroordelingen tot plaatsing in een tuchtschool of om met het ontwerp te spreken tot plaatsing in een inrichting voor bijzondere tucht met grotere spoed kunnen worden ten uitvoer gelegd. Het blijft toch, Mijnheer de Voorzitter, een bijzonder ongewenste, om niet te zeggen onverantwoorde toestand, dat na dergelijke veroordelingen thans dikwijls, als ik wel ben ingelicht, enkele maanden met de tenuitvoerlegging moet worden gewacht, omdat de plaatsingsmogelijkheid doodeenvoudig ontbreekt. Wij kunnen trachten goede of althans redelijke wetten te maken en met name goede strafsoorten uit te zoeken, maar wat heeft dat voor zin, indien wij dergelijke goede strafsoorten niet werkelijk kunnen toepassen? Ik wacht ook op dit stuk dus gaarne op een nadere mededeling van de zijde van de Minister.

Een ander punt, waarmede ik geen instemming kan betuigen en ten aanzien waarvan ik gaarne een wijziging zou zien, is de zaak van de justitiële documentatie. Ik zou niet zo ver willen gaan als prof. Hazewinkel, die met een overigens aansprekend betoog verzet heeft aangetekend tegen de gedachte, dat tegen minderjarigen uitgesproken vonnissen aan deze minderjarigen in die zin zouden mogen worden nagedragen, dat zij in bepaalde gevallen worden geregistreerd ten behoeve van de eventuele afgifte van verklaringen omtrent het gedrag. Zowel om het belang van de maatschappij als om het belang van de betrokken minderjarige, die immers niet in te grote verleidingen gebracht moet worden, zou ik niet zo ver willen gaan, dat omtrent tegen minderjarigen genomen beslissingen überhaupt geen strafblad zou worden opgemaakt. Wel zou ik graag willen voorstellen, dat het opmaken van strafbladen, ten einde deze te gebruiken in verband met de afgifte van verklaringen omtrent het gedrag, achterwege blijft

Van Doorn

ter zake van veroordelingen omtrent feiten, gepleegd voordat de minderjarige 16 jaar is geworden. Intussen heeft de geachte afgevaardigde de heer Daams een andere suggestie gedaan, t.w. deze, dat aan de rechter zal worden overgelaten te beslissen of wel dan niet ten aanzien van een strafrechtelijk minderjarige een strafblad met het bekende doel zal worden opgemaakt.

Mijnheer de Voorzitter! Mijn voorkeur gaat toch uit naar de gedachte, dat het opmaken van strafbladen ten behoeve van de bewijzen omtrent het gedrag uitsluitend zal worden onmogelijk gemaakt ten aanzien van zeer jeugdige veroordeelden. Ik ben bevreesd, dat de kinderrechtshouders — ook min of meer gemakshalve — in het systeem-Daams, als ik het zo mag noemen, altijd of bijna altijd zullen bepalen, dat de strafbladen achterwege moeten blijven, en dat lijkt mij, zoals straks reeds opgemerkt, een voor een minderjarige zelf en zeker een oudere minderjarige en trouwens ook tegenover de maatschappij niet geheel verantwoorde gang van zaken.

Ik heb mij afgevraagd, of er niet veel voor te zeggen zou zijn, dat men kwam tot een combinatie van beide gedachten, die van de heer Daams en die, welke ik hier ter tafel leg.

Mijnheer de Voorzitter! Ik zou ook omtrent dit punt gaarne voorlopig het oordeel van de geachte bewindsman willen afwachten.

Mijnheer de Voorzitter! Ik kom thans tot enkele opmerkingen inzake het ontwerp kinderbeginselenwet. Allereerst iets inzake artikel 6. Ik zou wel graag aannemen, dat de Minister met mij van mening is, dat het mogelijk zal zijn, dat opvangtehuizen, als bedoeld in artikel 6 van het ontwerp, worden opgericht op levensbeschouwelijke basis. Ik zou gaarne zien, dat de Minister in deze richting een duidelijke uitspraak deed. Deze uitspraak achten wij te meer nodig, indien het amendement van de heer Daams c.s., dat ik mede heb ondertekend, inzake de verlenging van de verblijfsduur in de opvangtehuizen, zal worden aanvaard.

Vervolgens moge ik nog, zij het wel zeer kort, ingaan op enkele opmerkingen, de vorige week hier gemaakt door de heer Daams inzake de geestelijke verzorging. Tegen de door hem ontwikkelde gedachtegang hebben mijn politieke vrienden en ik vooral daarom bezwaren, omdat godsdienstoefeningen en geestelijke verzorging van de zijde van het Humanistisch Verbond (laat ik deze organisatie maar noemen, want daar komt het toch op neer) te zeer op één lijn komen te staan. Gaat men toevoegingen maken, als klaarblijkelijk de heer Daams zich als wenselijk voorstelt, dan zouden deze dit bezwaar hebben, dat hierdoor de suggestie in de wet wordt gelegd, dat allen, die niet tot enig kerkgenootschap behoren, eigenlijk zijn aangewezen op bijeenkomsten van het Humanistisch Verbond. De Minister heeft bij het mondelinge overleg toegezegd in de komende kinderbeschermingsmaatregel een regeling te treffen, die overeenkomt met de artikelen 67 en 68 van de gevangenismaatregel, rekening houdende daarbij uiteraard met de bijzondere omstandigheid, dat het hier minderjarige gedetineerden betreft. Deze toezegging is ons voldoende. In de komende kinderbeschermingsmaatregel dient naar gelang van de bestaande praktische behoeften een regeling te worden getroffen, die iedere discriminatie ten aanzien van de niet-kerkelijke geestelijke verzorging vermijdt. Een wijziging van het voor ons liggende ontwerp, dus met name van artikel 23, lijkt ons daarom onnodig.

Mijnheer de Voorzitter! Ik zou voorts de Minister — en daarbij sluit ik uiteraard zijn ambtsvoorgangers in, die zich mede met het opstellen van deze wetsontwerpen hebben beziggehouden — mijn waardering willen betuigen voor de wijze, waarop in het ontwerp-kinderbeginselenwet de verhouding is geformuleerd tussen de Overheid en het particuliere initiatief. Duidelijk is aangegeven, dat de Overheid in het kader van de kinderbescherming slechts een subsidiaire taak heeft. Niet zonder resultaat is gepoogd de verhouding Overheid — particulier initiatief in het wetsontwerp gestalte te geven.

Daarnaast moge ik mij een enigszins kritische opmerking veroorloven. Ik betreur het, dat de opeenvolgende Ministers van Justitie geen kans hebben gezien in het wetsontwerp of minstens in de memorie van toelichting tot uitdrukking te brengen van hoe eminent belang het moet worden geacht, dat zo enigszins mogelijk de band tussen ouders en kind wordt geëerbiedigd en de gezinsband voor het kind in stand wordt gehouden. Ik weet wel, dat deze hoofdlijn eigenlijk te vinden is in ons Burgerlijk Wetboek, maar het zou naar mijn opvatting alleszins overweging verdiend hebben om in deze nieuwe ontwerpen juist na een tijd, waarin men dikwijls al te gemakkelijk het ontspoorde kind of zelfs het bedreigde kind weghaalde uit het ouderlijke milieu, duidelijk te doen uitkomen, dat tot uithuisplaatsingen niet al te gemakkelijk zou moeten worden besloten. Ik hoop, dat de nadere studie inzake de inhoud en vormen van onze kinderrechtspraak en kinderbescherming aan de primaire betekenis van het gezin en de band tussen ouders en kind deze noodzakelijke aandacht zal weten te geven.

Na deze twee meer algemene opmerkingen — een complimenteuzen en een ietwat kritische, Mijnheer de Voorzitter — zou ik graag een toelichting willen vragen naar aanleiding van de inhoud van artikel 12. Om het bezwaar, dat ik tegen de formulering met name van het tweede lid van artikel 12 van het ontwerp-kinderbeginselenwet heb, meteen zo concreet mogelijk aan te geven: ik meen in de redactie van dit artikel iets te zien van een voornemen van de Overheid om er voor de vergoeding van de kosten van de z.g. overheidskinderen met een lager verpleegbedrag af te komen dan het bedrag, dat als „door Onze Minister goedgekeurd” de rechtvaardige prijs aangeeft.

Mijnheer de Voorzitter! Ik kan mij met de praktijk op dit stuk niet verenigen en kan mij dus ook niet verenigen met het voornemen, indien dat zou bestaan, om met deze praktijk, die wat klaploperig aandoet, als ik dat woord hier mag gebruiken, voort te gaan. Ik ben van mening, dat met name voor de overheidskinderen de reële verpleegkosten, zoals deze door de Minister zullen zijn goedgekeurd, moeten worden vergoed. Ik zou gaarne vernemen of de Minister bereid is te dezer zake een andere weg in te slaan. Reeds nu wil ik mededelen, dat ik overweeg door amendement van artikel 12 te bevorderen, dat de eenzijdige en eigenmachtige korting van de Overheid ten behoeve van zich zelf op de reële verpleegkosten niet meer zal voorkomen. Liever zou het mij zijn, als de Minister ons ter zake van de maxima een geheel ander beleid in het vooruitzicht zou kunnen stellen. De maxima moeten naar ons gevoelen beantwoorden aan de redelijke, reële en aanvaardbare kosten.

Mijnheer de Voorzitter! Vervolgens zou ik mijn erkentelijkheid willen betuigen voor de wijze, waarop is tegemoet gekomen aan de wensen van de gezinsvoogdijverenigingen. Door de nieuwe redactie van artikel 4 is het bestaan en is daarmee ook de bestaansmogelijkheid in financieel opzicht van deze verenigingen in de wet verankerd.

Ik heb natuurlijk ook gelezen, dat Pro Juventute en de Landelijke Vereniging voor Katholieke Gezinsvoogdij en Patronage zich toch nog weer, zij het dankbaar voor wat bereikt was, tot de geachte bewindsman hebben gewend met een mededeling, dat ook de laatste formulering naar het inzicht van die verenigingen nog niet geheel gelukkig was. Ik geloof, dat niet gezegd kan worden, dat het in ieder geval ongewenst zou zijn, dat nu in de wet wordt opgenomen de mogelijkheid, dat van de kinderrechter zekere aanvragen uitgaan naar de verenigingen. Ik meen, dat dit moet worden gezien als een indicatie, dat de perspectieven in een wat andere richting gaan. Destijds is er in de contacten tussen de geachte bewindsman en de vaste Commissie voor Justitie al even over deze zaak gesproken. Ik geloof, dat wij geenszins moeten uitsluiten de mogelijkheid, dat hier de lijnen ter zake van de gezinsvoogdij wat anders komen te liggen, en in de wet wordt

Van Doorn

vastgelegd, dat er een rechtstreekse band is tussen de kinderrechtler enerzijds en de gezinsvoogdijverenigingen anderzijds.

Mijnheer de Voorzitter! Ik ben dus voor de bereikte resultaten, voor het vastleggen van de positie van deze verenigingen, die een zo belangrijke taak vervullen op een breed veld van de kinderbescherming, erkentelijk.

Mijnheer de Voorzitter! Ik kom hiermede aan het slot van mijn betoog. Ik zou willen herhalen, dat ik veel waardering heb voor de inhoud van de voor ons liggende ontwerpen, al moet ik ook herhalen, dat wij er hiermede niet in slagen de kinderrechtspreek en de wettelijke regelen omtrent de kinderbescherming geheel aan te passen aan de meest recente ontwikkelingen en behoeften. Wanneer ik dit zeg, dan denk ik aan de behartigenswaardige woorden, die de bekende kinderrechtler *mr. Van de Werk nu ruim een jaar geleden* heeft gesproken voor de Nationale Federatie over de structuur van de kinderbescherming. Ook anderen, die vóór mij gesproken hebben, hebben de heer Van de Werk ten aanzien van dezelfde rede geciteerd. Van de Werk heeft er toen op gewezen, dat de kinderbescherming wordt gedragen, in elk geval moet worden gedragen door burgerzin en naastenliefde. En in dezelfde rede zei hij, dat de exploitatietekorten van onze internaten bewijzen ervan zijn, dat de subsidiëring bepaald onvoldoende is. Letterlijk heeft Van de Werk toen o.m. gezegd:

„Krachtige, financieel gezonde instellingen, waarbij het inkomen uit caritas en vermogen in de eerste plaats kan worden gebezigd voor verbetering van het werk en voor misschien niet beslist noodzakelijke, doch toch wel zeer gewenste uitgaven en niet voor dekking van belangrijke tekorten op de gewone exploitatie, zijn als dragers van de ontwikkeling der kinderbescherming van heel wat meer waarde dan noodlijdende, wier besturen en directies een evenredig groot deel van hun tijd en energie moeten aanwenden ter voorkoming van een spoedige financiële débâcle.”

Mijnheer de Voorzitter! Ik ben van mening, dat mr. Van de Werk hier een van de wezenlijkste problemen raakt van onze gehele kinderbeschermingsarbeid. In verband hiermede stel ik de vraag of het niet de hoogste tijd zou zijn, dat ten aanzien van de subsidiëring van voogdij-instellingen een geheel nieuw systeem zal worden ingevoerd, waarbij de z.g. verpleegkosten in enge zin, dat wil dus zeggen de werkelijke verpleegkosten van de inrichtingen, waar voogdijkinderen zijn geplaatst, van justitiewege worden gesubsidieerd. Ik kan met de ontwikkeling, die de particuliere caritas ook in financieel opzicht in de laatste jaren te zien heeft gegeven, niet begrijpen, waarom (het gaat niet over eigen bijdragen aan apparaatskosten of iets dergelijks) op de verpleegprijs per jaar uit particuliere bronnen meer dan 1½ miljoen gulden zou moeten worden toegelegd. Zolang dat nodig blijft, behoudt men de narigheid, waarop mr. Van de Werk het vorige jaar — ik citeerde hem zoëven — de vinger heeft gelegd.

Mijnheer de Voorzitter! Ik hoop zeer, dat de zo straks gevraagde studie omtrent de meest wenselijke ontwikkeling van onze moderne kinderbescherming, een studie, die door de Minister moet worden uitgelokt, naar het ons voorkomt, gepaard zal gaan met en zo mogelijk voor een belangrijk deel zelfs voorafgegaan zal worden door een ruimere subsidiëring van het werk der kinderbescherming, dat op het ogenblik niet kan worden verricht op een wijze, die beantwoordt aan de zorg en de offers, die onze beschaafde samenleving in een toch redelijk welvarend land dient op te brengen voor het bedreigde kind. Meer dan met eventuele tegemoetkomingen op daarmee vergeleken dan nog altijd ondergeschikte punten zou de Minister mij een genoegen doen met een uiteenzetting, waaruit zou blijken, dat het kinderbeschermingswerk in ons land in de komende jaren zal worden gedragen door een sterke moderne visie, door een besliste wil om te komen tot een betere structuur en nog betere werkwijzen

Van Doorn e. a.

en door de bereidheid om te bevorderen, dat voor deze ontzaglijk belangrijke arbeid in het belang van het bedreigde kind passende offers door de gemeenschap zullen worden gebracht.

De heer **Berkhouwer** (V.V.D.): Mijnheer de Voorzitter! Het is een niet onaardig toeval, dat ik het woord mag nemen na de geachte afgevaardigde de heer Van Doorn, die uiteraard hier heeft gesproken als volksvertegenwoordiger, maar toch stamt uit het openbaar ministerie, terwijl ik mij mag achten te stammen uit de balie. Wij beschouwen dit onderwerp natuurlijk vanuit de objectieve basis, waarop wij ons stellen als volksvertegenwoordiger. Ik geloof, dat het wetsontwerp, dat voor ons ligt, de herziening van het kinderstrafrecht en ook dat inzake de Kinderbeginselenwet, een bijzonder belangrijk stuk wetgeving is. De jeugdcriminaliteit is een vraagstuk, dat laatstelijk ook in ons land sterk de aandacht heeft getrokken. De laatste jaren is dat misschien nog wel veel sterker in het centrum van de belangstelling komen te staan dan het geval was in de jaren, toen men was begonnen met deze arbeid. Deze is een aansluiting op de civiele kindervetgeving, die wij uit het jaar 1947 tot ons hebben zien komen. Merkwaaardig is, dat de jeugdcriminaliteit niet alleen in ons land, maar ook in vele andere landen in de wereld, zowel in Europa als in Amerika, tegelijkertijd een probleem van grote importantie is geworden. Als ik mij niet vergis, is het zelfs zo, dat in Amerika de jeugdcriminaliteit in de laatste jaren is toegenomen in een sterk veelvoud van de toeneming van de criminaliteit onder de volwassenen. Het is dan ook geen wonder, Mijnheer de President, dat men niet alleen in de nationale Parlementen zich met dit vraagstuk bezighoudt, maar men er ook in de Verenigde Naties en de Raad van Europa aandacht aan wijdt. Zelfs de Interparlementaire Unie houdt zich, gelijk ons geëerd medelid jonkvrouw Wttewaall van Stoetwegen en mij bekend is uit de jongste vergadering van dit orgaan, actief met dit probleem bezig. Het is ook merkwaaardig, hoe onder allerlei benamingen de jongeren worden aangeduid, die, althans wat betreft de uitwendige typering van het verschijnsel jeugdcriminaliteit, hieronder vallen. In ons land spreken wij van de nozems, de Fransen spreken van de blousons-noires; de Duitsers hebben een niet onaardige benaming, te weten Halbstarken, niet halfzwak, maar halfstark; de Engelsen spreken van de teddyboys. Het is U uit de courantenberichten misschien niet onbekend, Mijnheer de President, wat deze heren zo af en toe in Londen en omgeving tot stand weten te brengen, om het maar eens wat eufemistisch te zeggen. Het is U evenzeer bekend, Mijnheer de Voorzitter, dat de laatste tijd in binnen- en buitenland bijzonder veel ruchtbaarheid wordt gegeven aan geweldsmisdrijven, speciaal wanneer deze worden gepleegd door jeugdige personen. De jeugd is, naar het mij voorkomt, een maatschappelijk probleem van de eerste orde, een probleem, waaraan een grotere problematiek is verbonden dan men zich wellicht in het algemeen bewust is. De criminaliteit van de jeugd is natuurlijk maar een deel van de problematiek van de hedendaagse jeugd. Laat ik er onmiddellijk aan toevoegen, dat ik die algemene opvatting, dat de huidige jeugd zo slecht is, niet deel. Over enige geslachten spreekt de huidige jeugd weer over de jeugd, die dan leeft, als over die huidige jeugd. Ik moet zeggen, dat ik dat algemene pessimisme ten aanzien van de hedendaagse jeugd niet heb. Ik durf ook de hedendaagse jeugd wel optimistisch bekijken. Het is voor een groot deel niet haar schuld, dat zij af en toe rondloopt zoals wij haar zien rondlopen. Ik doel op de lieden, die ik zo juist typeerde. Als men op een zondagmiddag in een van de steden rondloopt, kan men er straten vol van zien en ziet men ze geleund tegen winkelpuien in onverschillige houdingen. Dat zijn die 16-, 17- en 18-jarige lieden, die wij weleens aanduiden met nozems. Men vraagt zich af waar eigenlijk het manco is, hoe het komt, dat een aantal van die jongetjes er zo bijloopt en deze onverschillige houding aanneemt tegenover de maatschappij. Ik geloof, dat dan de kortsluiting in vele gevallen ligt in het ge-

Berkhouwer

zin en bij de ouders, die misschien wel schuldig staan aan de kortsluiting, die deze jongelui ervaren met en in de maatschappij, waarin zij gesteld zijn. Ik heb zoëven bijzonder behartigenswaardige woorden horen weerklinken uit de mond van de geachte afgevaardigde de heer Van Doorn, die zei, dat het van zo eminent belang is, dat wij beschikken over de goede mensen, de goede kinderrechtshouders, de goede officieren en de goede verdedigers. Ik heb laatst eens een bijzonder aangrijpende film gezien van de acteur Heinz Rühmann, de „Jugendrichter“. Ik zou willen, dat ieder onzer die film had gezien vanwege de fijne trekjes, die deze grote acteur daarin tentoonspreidde, die een goed kinderrechtshouders kunnen hebben. Als de geachte afgevaardigde de heer Van Doorn spreekt over de goede mensen en als ik dat geheel met hem eens ben en wanneer ik voor mij zelf tracht een goed mens te zijn bij de verdediging van jeugdige overtreeders van de wet — ik doe dat altijd met veel genoegen —, dan moet ik eraan toevoegen, dat het ook gaat om de normen, die deze goede mensen dienen te hanteren. Ik geloof, dat de recente ervaringen, die tot ons zijn gekomen uit een van de gestichten en die wat dit betreft als symptomatisch moeten worden beschouwd, ons ook wat betreft het in acht nemen van bepaalde normen niet geheel gerust doen zijn. Als deel van de vernieuwing in het strafrecht heb ik mededelingen gekregen van mensen, die waren betrokken bij de jeugdbescherming in onze gestichten, dat daar de psychiatrische kant zo sterk de aandacht had gehad, te beginnen met de jaren 1950/1951, en dat het pedagogische element daarbij weleens op de achtergrond was gekomen, in vergelijking met het element van de psychiatrie. Velen van deze ongelukkige jongens tussen de 14 en de 21, die in gestichten komen, hebben nl. niet een pathologische afwijking, maar die hebben slechts een pedagogische kortsluiting. Die moeten heel gewoon opnieuw worden opgevoed. Ik heb begrepen, dat men daarbij weleens heel bijzondere systemen heeft gebezigd, ook in ons land.

Men heeft mij gezegd, Mijnheer de President, dat daarbij op een gegeven moment zelfs het systeem-Aichhorn is toegepast. Aichhorn is een psychiater geweest, die op een gegeven moment toeliet, dat de jongens alles deden en lieten wat zij wilden. Zij mochten alles kort en klein slaan, totdat het zo'n grote chaos zou zijn geworden, dat zij zelf inzagen, dat het zo niet kon. Dat is gebeurd hier en daar in gestichten. Men vond, dat men daartegen niet moest optreden, want dat betekende slechts het stellen van orde en daarmee alleen kwam men er niet. Dat zou op zich zelf onvoldoende genezende kracht hebben. De heer Aichhorn is later van dit systeem teruggekomen, maar het schijnt, dat men daarmee in Nederland nog wel wat langer is doorgedaan. Misschien is dat wel een van de verklaringen voor het feit, dat zich dingen hebben voorgedaan als wij recentelijk hebben moeten vernemen. Ik geloof, dat, voor zover die vernieuwing ook in naamgevingen tot uitdrukking komt, wij mogen zeggen: what is in a name; that which we call a R.O.G. by any other name would smell as bad, althans kan dit doen.

Ik meen, Mijnheer de President, dat wij ook het nodige zullen moeten doen aan de opvoeding van de opvoeders. Ik zou vervolgens willen vaststellen, dat, als wij strafrechtelijk ingrijpen, dit ten aanzien van de jeugd altijd maar één van de middelen is, die wij tot onze beschikking hebben. In de tweede plaats zou ik willen zeggen, dat dit middel altijd zal lijden aan een zekere onvolmaaktheid. Misschien is de grootste onvolmaaktheid, dat het strafrechtelijke ingrijpen als grote tekortkoming heeft, dat het zo vaak te laat komt, nl. als het kwaad al is geschied en het niet meer ongedaan is te maken.

Mijnheer de President! Het onderhavige wetsontwerp sluit aan op de wijziging van 1947 van het civiele kinderrecht. Het werk eraan is al in 1948 begonnen. Het wetsontwerp dateert van 1955. Ik meen, dat het bijzonder gerechtvaardigd is, vanaf deze plaats een woord van dank te spreken aan allen, die zo hard aan de verbetering van de wetgeving op dit gebied hebben gewerkt, waarbij niet alleen mag worden gedacht aan

mr. Overwater, maar ook in zeer sterke mate aan Minister Donker. Het is wellicht niet on aardig te vermelden, dat het een Rotterdams jurist en lid van de balie was, die deze wetgeving heeft opgezet, terwijl het wellicht ook een Rotterdams jurist, ook afkomstig van de balie, zal zijn, die deze arbeid tot voleinding zal brengen.

Mijnheer de Voorzitter! Ik zie als goede merites van dit ontwerp inzake de kinderstrafwetgeving, dat de rechter een grotere vrijheid krijgt in de keuze van zijn reacties; dat ook zijn arsenaal van repressiemiddelen wordt vergroot en dat hij meer mogelijkheden krijgt om diverse combinaties toe te passen; voorts dat zonder het opleggen van een straf of een maatregel de verbeurdverklaring kan worden uitgesproken; dat de ondertoezichtstelling als afzonderlijke maatregel mogelijk is en dat wij een grotere divergentie in de leeftijdsbepalingen hebben gekregen. Deze bepalingen zijn in zoverre veranderd, dat ze eensdeels uniform zijn geworden en dat wij niet meer hebben een divergentie al naar gelang van de datum van het begaan van het feit — eerste zitting, einduitspraak —; wat dat betreft is er dus een zekere uniformiteit gekomen. Daarnaast hebben wij een grotere variatie gekregen van 12—16, 16—18 en 18—21 jaar. Ik geloof, Mijnheer de Voorzitter, dat de mogelijkheid van doortrekking van de kinderbehandeling tot het 21ste jaar ook gerekend mag worden tot de voornaamste winstpunten van dit wetsontwerp.

Dat er door de rechter, die de straf heeft opgelegd, altijd voorwaardelijke invrijheidstelling kan worden bevolen, lijkt mij evenzeer een verbetering, vergeleken met de bestaande wetgeving. Het is volgens mij ook zeer toe te juichen, dat de kinderrechtshouders kan afzien van straffen of maatregelen, wanneer hij zulks in verband met de persoonlijkheid van de dader gewenst acht. Ik zou daaraan — ik heb een desbetreffend amendement in voorbereiding — gaarne toegevoegd willen zien, dat de rechter ook kan afzien van het straf of maatregelen opleggen, wanneer dit raadzaam is in verband met de geringe ernst van het gepleegde feit of in verband met de omstandigheden, waaronder het feit is gebeurd.

Een vraagteken is gerechtvaardigd, Mijnheer de Voorzitter, bij de volgende punten. Is het wel juist, dat de kantonrechter de mogelijkheid is ontnomen om tuchtstraffen op te leggen? Is het niet jammer, dat het niet mogelijk is om tuchtstraffen om te zetten in een meer langdurige maatregel van heropvoeding? En dan is er, wat dit betreft, nog een punt, waarbij ik een vraagteken zou willen plaatsen, nl. dat het niet mogelijk is, althans naar het mij voorkomt, om zeer gevaarlijke gevallen ook nog na het 21ste jaar vast te houden.

Er is gedurende de schriftelijke voorbereiding en het mondeling overleg nogal veel te doen geweest over de terbeschikkingstelling van de Regering en met name de beëindiging daarvan. Die terbeschikkingstelling van de Regering is nu eenmaal een moeilijke zaak zowel ten aanzien van de meerderjarigen als ten opzichte van de minderjarigen. De rechter spreekt de terbeschikkingstelling uit en dan is het eigenlijk voor wat hem betreft goeddeels afgelopen.

De terbeschikking te stellen persoon wordt toevertrouwd aan de zorg van de Regering en het is duidelijk, dat niet iedere Minister van Justitie elke terbeschikking gestelde persoon in het oog kan houden. Dat moeten de ambtenaren, die hem ter zijde staan, doen. Daar zijn de laatste jaren nogal wat deraillementen bij te signaleren geweest, zowel bij de meerderjarigen als bij de minderjarigen. Dit blijft een moeilijke zaak, moeilijk ook in deze tijd, waarom men zo velerlei vernieuwing probeert en zo velerlei experiment tot een goed einde poogt te brengen.

Wat betreft de beëindiging van de terbeschikkingstelling van de minderjarigen van de Regering, heb ik begrepen, dat het systeem als volgt is: De minderjarigen komen dus in een inrichting en dan kan de terbeschikkingstelling door de Regering worden beëindigd zonder de rechter. Dit is een punt, waarover men kan dubieëren. De kinderrechtshouders legt de maatregel op en in principe kan het gebeuren — de rechter

Berkhouwer

heeft er wel iets over te zeggen, maar daar kom ik aanstonds op —, dat de Regering na een jaar die terbeschikkingstelling beëindigt zonder dat de rechter, die de maatregel heeft opgelegd, daarover behoeft te worden gehoord. De Regering kan, zoals er uitdrukkelijk staat, de terbeschikkingstelling te allen tijde beëindigen en zij kan dat doen voorwaardelijk of onvoorwaardelijk. Nu geloof ik, dat de positie van de rechter hierbij toch wel zeer ten ongunste van die rechter is afgepaald. De rechter, die zelf de maatregel heeft opgelegd, krijgt eens in de twee jaar de gelegenheid de maatregel te bekijken. Dan kan hij een einde maken aan de terbeschikkingstelling, echter alleen onvoorwaardelijk. Ik vraag mij af waarom de rechter de beëindiging van de terbeschikkingstelling niet voorwaardelijk zou mogen bevelen. De rechter krijgt de minderjarige weer voor zich met de nodige rapporten, het openbaar ministerie wordt er ook over gehoord en dan zou de rechter kunnen zeggen: Wij zouden het eens kunnen proberen; de minderjarige geheel onvoorwaardelijk in de maatschappij te laten terugkeren, gaat mij iets te ver; waarom zouden wij het niet voorwaardelijk doen? Ik heb op dit stuk een amendement voorgesteld om toch de rechter de bevoegdheid te geven om op dezelfde wijze als de Regering die heeft een terbeschikking gestelde — hij behoeft het niet te doen, maar hij mag het doen — voorwaardelijk in vrijheid te stellen. Ik vraag mij af waarom hij, als hij het in de onvoorwaardelijke vorm mag doen, hetgeen toch veel verder gaat, het ook niet in de voorwaardelijke vorm zou mogen doen.

Mijnheer de President! Artikel 77m bevat een bepaling ten aanzien van de tuchtstraf:

„De duur van de plaatsing in een inrichting voor bijzondere tucht is ten minste één en ten hoogste zes maanden.”.

Blijft de Minister van oordeel, dat de termijn van zes maanden voldoende is? Indien ik mij niet vergis, zijn er geleerden, die van oordeel zijn, dat de termijn van zes maanden in bepaalde gevallen te kort kan zijn.

Ik heb nog een ietwat academische vraag aan de Minister te stellen. De duur van het korte arrest is volgens dit wetsontwerp ten minste vier uren en ten hoogste veertien dagen. Als ik mij niet vergis, waren er, die dat arrest ook tot dertig dagen wilden uitstreken, althans de mogelijkheid daartoe wilden openen, maar daarover wil ik het niet hebben. Ik wilde alleen een vraag stellen in verband met vervangend arrest bij boete. Als een boete, die kan worden opgelegd tot een bedrag van f 150, niet wordt betaald, kan deze worden vervangen door arrest. Dat is artikel 77o, vijfde lid. Nu staat er: dan mag elke gulden van de geldboete niet door meer dan één dag worden vervangen. Als nu op een gegeven moment f 150 boete is opgelegd en die boete niet wordt betaald, zou daarvoor 300 dagen arrest in de plaats moeten komen, althans kunnen komen. Nu is mijn vraag: moet ik uit artikel 77n afleiden, dat dat vervangende arrest dan nooit verder dan tot 14 dagen zal kunnen worden geëxecuteerd. Het is maar een vraag. Voor het overige zal die geldboete dan worden gedegradeerd tot een platonische maatregel. Het is niet een punt, waarvan ik geen nacht zou kunnen slapen, maar het is alleen maar iets, dat ik even opmerk om te vernemen hoe men dit denkt op te lossen. Ik zal graag vernemen wat de Minister daarvan denkt.

Mijnheer de President! Artikel 77f geeft de mogelijkheid, dat de rechter afziet van het opleggen van een straf of maatregel. Over deze nieuwe modaliteit ben ik bijzonder verheugd. Dat komt dus eigenlijk in de plaats van het ietwat onwezenlijke teruggeven aan de ouders, hetgeen voor mij nooit zo bijzonder veel betekenis had. Ik heb het weleens meegemaakt. Dat kind was nooit ontnomen aan de ouders. Dan ging ik samen met de ouders de rechtszaal uit en dan zeide ik: nu mijnheer en mevrouw, U hebt Uw kind weer teruggekregen; de rechter heeft Uw kind teruggegeven. Dan keken die mensen mij aan alsof zij zeggen wilden: waar heeft U het eigenlijk

over, want wij zijn samen met het kind gekomen ook. Dat was altijd een ietwat onwezenlijke zaak. Dat de rechter dus kan zeggen: ik leg geen straf op, vind ik een zeer goede verbetering.

Nu lijkt het mij, dat de eisen voor dat afzien van het opleggen van straf wat overdadig zijn, want artikel 77f zegt:

„Indien de rechter dit in verband met de geringe ernst van het feit, de persoonlijkheid van de dader en de omstandigheden” enz.

Wanneer daar zo'n jongeman van een jaar of dertien, veertien staat, die een kleinigheid heeft misdreven, dan moet de rechter overwegen, dat èn het feit niet ernstig is èn de persoonlijkheid van de dader hem daartoe aanleiding geeft èn de omstandigheden. Nu vraag ik mij af: zouden wij niet heel wat verder zijn als wij dit „en” — en dat is dus niet louter een tekstuele verbetering — vervangen door „of”. Wat moet die rechter niet allemaal voor zich hebben en overwegen alvorens hij tot het afzien van een straf of maatregel kan komen, als hij moet overwegen, dat dit er allemaal moet zijn: èn het feit èn de persoonlijkheid èn de omstandigheden. Ik zal gaarne het oordeel van de Minister hierover vernemen.

Een van de laatste pièces de résistance is die 12-jarige leeftijd. Ik zou een slecht pupil zijn van mijn grote leermeesteres prof. Hazewinkel-Suringa, wanneer ik haar in dit opzicht niet zou volgen.

Ik moet U zeggen, dat ik ook na ampele eigen overdenking van deze zaak hier toch nog wel gaarne een kanttekening bij zou willen maken.

Ik heb niet de minste illusie, dat wij op dit moment in de Kamer tot een andere beslissing hierover zouden komen dan ons wordt voorgesteld, maar ik mag misschien toch wel stipuleren, dat wij hier met een merkwaardige ontwikkeling te doen hebben in het strafrecht. Onder de Code Pénal zat van alles en nog wat, tot aan de allerjongste kinderen, die zich aan kleine diefstalletjes hadden schuldig gemaakt, in de gevangenis.

In 1881 wordt voorgesteld — dit treedt in werking in 1886 —, dat voor de strafbaarheid nodig is de minimumleeftijd, waarop men dan zal moeten hebben het vermogen des onderscheids. In die jaren schijnen er nogal wat kleine delinquenten te zijn geweest, op wie men niet de hand kon leggen. Daarom werd in 1901 bij het nieuwe kinderstrafrecht, dat in 1905 in werking trad, de minimumleeftijd weer helemaal losgelaten. Nu zien wij het merkwaardige feit — op zich zelf behoeft dat niet zo verwonderlijk te zijn, want ten slotte is onze visie op het strafrecht, op de criminologie, natuurlijk voortdurend in beweging —, dat wij 50 jaar later weer teruggaan naar een minimumleeftijd. Wij staan dan al dadelijk voor de moeilijkheid, dat de geleerden, ook de pro's, het niet eens zijn over de vraag, waar die minimumleeftijd moet liggen, b.v. bij 12 of 14 jaar. De geleerden zijn het überhaupt niet eens, of er sprake moet zijn van een minimumleeftijd, maar onder de voorstanders van een minimumleeftijd is men weer verdeeld over de vraag, waar het minimum moet liggen. Daardoor is direct aan elk minimum een zekere willekeurigheid eigen, die niet pleit voor de vaststelling ervan.

Er is nog een ander punt. Als men de interventie van de strafrechter over de gehele linie verbiedt, is zij over de gehele linie onmogelijk. Als men de rechter vrijlaat om eventueel ook onder de 12 jaar te interveniëren, is er niets misdaan. Er zou hoogstens door een rechter of een lid van het openbaar ministerie, *salva reverentia*, iets misdaan kunnen worden, wanneer deze faculteit niet juist zou worden gehanteerd, maar op zich zelf is er dan nog geen enkel ongeluk gebeurd. De situatie kan zich voordoen, dat men zegt: Dit schavuitje is zover getreden buiten de omheining van de familie, het trekt zich zo weinig aan van de beschutting van het gezin (die beschutting van het gezin is er in zo'n geval meestal helemaal niet), dat hieraan iets moet worden gedaan. Dat ligt eigenlijk in hetzelfde vlak als de preventieve sector, de prejudiciële sfeer, waarover de geachte afgevaardigde de heer Van Doorn sprak,

Berkhouwer

die dan zou moeten worden overkoepeld door een algemene jeugdwet. Men kan echter in een nodig geacht arsenaal toch ook die prejudiciële zorg jeugdwettelijk gezien aan een kinderrecht overlaten.

Nogmaals, Mijnheer de President, ik wil hetgeen ik zeg helemaal niet laten uitmonden in een stug laten vallen van die 12-jarige leeftijdsgrens.

Jonkvrouw **Witewaail van Stoetwegen** (C.H.U.): En U hebt een amendement ingediend om de leeftijdsgrens te laten vervallen.

De heer **Berkhouwer** (V.V.D.): Neen, Mijnheer de Voorzitter, dat is niet het geval. Mijnheer de Voorzitter! Het stuk wordt mij thans overgereikt en mij blijkt nu, dat de griffie dit amendement verkeerd heeft doen drukken. Ik zal dit nog laten redresseren, want het is niet mijn bedoeling die drempel van de 12-jarige leeftijd te laten vervallen. Ik heb alleen het volgende bepleit. Als men zich afvraagt wat pleit voor de vaststelling van de 12-jarige leeftijdsgrens, dan verneemt men, dat wordt aangevoerd, dat degenen, die nog geen 12 jaar zijn, een gemis hebben van een besef van strafwaardige schuld. De volgende stelling, die dan wordt opgeworpen is, dat men zegt: Men moet een kind van nog geen 12 jaar binnen de beschutting van het gezin laten; het strafrecht moet hierin niet treden. Ik geloof, dat bij beide stellingen een vraagteken is te plaatsen. Ik geloof namelijk, dat er wel degelijk allerlei kleine schelmen zijn, die weten dat zij wat zij doen niet mogen doen; dat zij — om maar een paar voorbeelden te noemen — niet mogen stelen en geen ramen mogen ingooien. Wat de volgende stelling betreft, nl. dat men die kinderen beneden de 12 jaar binnen de beschutting van het gezin dient te laten, merk ik op — ik zei het zoëven al — dat het juist gaat om die kinderen, voor wie die beschutting er niet is en die buiten de omheining van het gezin zijn getreden. Ik hoop, dat de Minister van mij wil aannemen, dat, als ik mij afvraag of wij wel wijs doen dat strafrechtelijke ingrijpen voor kinderen beneden de 12 jaar helemaal af te knippen, ik natuurlijk helemaal niet zou willen bepleiten, dat de strafrechter nu altijd maar zou moeten kunnen ingrijpen ten aanzien van kinderen beneden de 12 jaar. Natuurlijk niet, Mijnheer de President, gezien onze totaal veranderde benadering, die toch helemaal eigen is aan de wijze, waarop onze kinderrechtspiegeling wordt beoefend. Ik bepleit natuurlijk helemaal geen draconisch ingrijpen. Het is echter wel aardig het volgende even te signaleren, Mijnheer de Voorzitter, en dat heeft een merkwaardige harmonie met hetgeen de heer Van Doorn zei ten aanzien van zijn jeugdwet. Het is zo, dat sinds men met dit werk is begonnen in 1948—1951, de moderne, recente onderzoeken op het gebied van de kinderpsychologie en jeugdcriminologie hebben te zien gegeven, dat soms beslissende momenten voor het leven van een mens, van een kind, al in de prilste jaren, niet alleen dus criminologen, maar helemaal vormend voor de persoonlijkheid van de mensen, kunnen plaatsvinden. Men vindt die referenties ook in de publikatie van prof. Hazewinkel-Suringa. Ik geloof, dat het Shelden en Eleonor Glueck waren, die een onderzoek onder 1000 criminele jeugdigen hebben ingesteld. Dat is toch even een onderzoek, Mijnheer de President; dat is toch gebeurd op de schaal van een Kinsey-rapport of iets van dien aard. Daarin is vastgesteld, dat de eerste kiemen, de eerste criminogene kiemen bij sommige kinderen reeds op het zesde levensjaar werden geconstateerd en dat jeugdige misdadigers, jongere misdadigers van 20 tot 30 jaar, gemiddeld op hun 9,7 jaar waren begonnen, dus in de tweede helft van de lagere school. Dat is bijzonder interessant.

De heer **Van Doorn** (K.V.P.): Desondanks waren de gedachten van de Gluecks helemaal niet op strafrechtelijke voorzieningen gericht.

Berkhouwer e.a.

De heer **Berkhouwer** (V.V.D.): Nu is dat, als ik de interruptie van de geachte afgevaardigde mag reciproceren. Mijnheer de Voorzitter, natuurlijk heel sterk: „What is in a name?”. Het strafrechtelijk ingrijpen, het ingrijpen van de kinderstrafrechter, heeft ook bij ons een geheel andere intentie dan het strafrechtelijk ingrijpen ten aanzien van ouderen. Ik zie dit strafrechtelijk ingrijpen, zowel bij kinderen boven de 12 als bij kinderen onder de 12, niet als van een zo calamiteus karakter. Ik geloof, dat wij wat dit betreft nog enigszins antiek denken en dat, als wij denken aan een strafrechter, dan de gehele maatschappij zich concentreert op een jeugdige persoon. Ik ben het er niet geheel mee eens, dat men er met die civiele maatregelen ook kan komen. Die concentreren zich toch zo vaak op het gezin en op de ouders, terwijl het vaak mogelijk is, dat het maar een enkeling is uit het gezin, uit het „koppel”, zoals prof. Hazewinkel, als ik mij niet vergis, zich uitdrukt, die uit de band springt. Nogmaals, ik wil hier geen halszaak van maken, maar ik wil dit opgemerkt hebben, omdat ik een waarschuwend geluid heb willen laten horen. Deze materie is in beweging. Het is nu 1961 en in 1951 is men begonnen. De inzichten, die ik hier de revue heb laten passeren, had men in 1951 nog niet. Die vaststellingen in de publikaties inzake de nieuwe onderzoeken op het gebied van de jeugddelinquologie en de jeugdpsychologie waren er toen nog niet. Toch gaan wij het nu proberen met die drempel van 12-jarigen. Ik zal mij daarbij neerleggen, maar ik wil opmerken, dat dit toch weer waarschijnlijk een experiment zal zijn. Wij gaan het hiermee proberen en het zal misschien in de toekomst toch moeten worden vastgesteld, gelijk wij dat hebben gedaan in 1901 na de periode vanaf 1886, dat wij iets hebben gedaan, waaraan wij beter niet hadden kunnen beginnen. Mijnheer de President, hierbij wil ik het nu laten.

De heer **B. P. van der Veen** (V.V.D.): Mijnheer de Voorzitter! Het is vandaag al eerder gezegd, dat de materie, die door dit wetsontwerp wordt geregeld, in beweging is. Dit brengt mee, dat de ontwerpen, die wij hier zien, bepaald geen eindfase zullen betekenen. Ik meen, dat de toepassing van de wet het allerbelangrijkste is en dat wij dus het meeste te maken hebben met de kwaliteiten van de kinderrecht en het samenspel met het O.M. Een en ander maakt het gemakkelijk om deze voorstellen te accepteren. Ik heb nog een enkele opmerking ten aanzien van het kinderstrafrecht, speciaal waar een wijziging wordt voorgesteld in de wet op de justitiële documentatie en de verklaring omtrent het gedrag. Het strafblad dient niet slechts voor de informatie van de justitie zelf, maar werkt ook extern. Nu is de kinderzitting in raadkamer en het is wat vreemd, dat dan toch nog het strafblad naar buiten komt. Het rapport-Overwater wenst een systeem, waarbij de buitenwereld geen weet krijgt van hetgeen zich in raadkamer heeft afgespeeld, en prof. Hazewinkel heeft zich daarbij aangesloten. De Minister acht de notitie op het strafblad nodig. Ik ben daarmee niet zo gelukkig, juist omdat het kinderen betreft, die door een daad van onbedachtzaamheid vaak, zonder dat er een verkeerde instelling behoeft te zijn, ernstig nadeel kunnen lijden buiten de eigenlijke straf om. Nu is een voordeel van deze nieuwe voorstellen, dat de bewegingsvrijheid van de rechter wordt vergroot. Ik meen, dat die bewegingsvrijheid nog meer zal worden vergroot, wanneer de rechter, die een misstap krijgt te corrigeren, zijn oordeel alleen behoeft af te wegen tegen de straf of maatregel, die daarop de juiste reactie zal zijn, zonder dat hij ook nog rekening zal moeten houden met de gevolgen, die de notitie op het strafblad kan hebben. Bovendien is uiteraard de consequentie niet voor elke jeugdige delinquent gelijk. De een zal wel last hebben van het ontbreken van een gunstige verklaring omtrent het gedrag en de ander niet. Ik meen, dat die vrijheid kan worden verruimd zonder schade voor het geheel, dus ook zonder dat de Minister bezwaren behoeft te hebben, wanneer

B. P. van der Veen

aan de rechter de bevoegdheid wordt gegeven om het strafblad te verwijderen, wanneer hem dat goeddunkt.

Mijnheer de Voorzitter! Thans wil ik enkele opmerkingen over de Beginselenwet maken. Ik kan akkoord gaan met het voorgestelde derde lid van artikel 366 B.W. en ook met de jongste redactie van artikel 4 van de voorgestelde Beginselenwet. Ik blijf echter betreuren, dat niet wat positiever de mogelijkheid is geopend om een gezinsvoogdijvereniging te belasten met gezinsvoogdij, min of meer op de voet van een vereniging, als bedoeld in artikel 369 B.W., die met de normale voogdij kan worden belast. Ik geef de Minister graag toe, dat er verschil is tussen gezinsvoogdij en gewone voogdij, maar het is mij niet geheel duidelijk, dat dit verschil ertoe zou moeten leiden, dat de gezinsvoogdij anders dan de gewone voogdij niet aan een rechtspersoon opgedragen zou kunnen worden. Op blz. 3 van de memorie van antwoord wordt opgemerkt, dat het werk van de gezinsvoogdijverenigingen nog in ontwikkeling is, die in de toekomst kan leiden tot andere beslissingen dan die, welke op het moment zouden moeten worden genomen. Ik zal zeker niet beweren, dat het nuttig of nodig is, onder alle omstandigheden gezinsvoogdij aan een rechtspersoon op te dragen. Dat is bepaaldelijk niet de bedoeling. Maar ik dacht, dat het geen kwaad zou kunnen, wanneer alleen de mogelijkheid werd geopend. Het kan nl. wel van belang zijn in de gevallen, waarin een dergelijke vereniging goed geoutilleerd is, voldoende deskundig is en over alles beschikt, wat nodig is om deze taak tot een goed einde te brengen, terwijl het zeer de vraag is, of dit ook bij de natuurlijke persoon het geval is, die met de voogdij wordt belast. Ik zou mij kunnen voorstellen, dat het onder bepaalde omstandigheden van belang kan zijn het primaat — het woord is al vaker gebruikt — bij een vereniging te leggen. Ik pleit er dus helemaal niet voor, dat in alle gevallen de gezinsvoogdij maar aan zo'n vereniging zou moeten worden opgedragen, maar ik zie het kwaad niet, wanneer de mogelijkheid zou worden geopend, dat de rechter dit deed, wanneer het hem goed voorkwam. Ik meen echter, dat het artikel 4, zoals het nu is voorgesteld, ook wel enige status geeft aan die verenigingen. Ermee rekening houdende, dat het hier geen eindfase betreft, zal ik er voorlopig mee akkoord kunnen gaan.

De artikelen 6 voor de particuliere opvangtehuizen en 16 voor de rijksopvangtehuizen beperken de verblijfsduur tot de termijn van een maand, behoudens het geval van de voorlopige hechtenis. Deze opvangtehuizen zijn bestemd voor kinderen van alle gezindten, die na hun verblijf zullen vertrekken naar een inrichting, die voor hen geschikt is. Wanneer het nodig is, dat een kind direct aan zijn omgeving wordt onttrokken, komt het in een opvangtehuis terecht. Het kan zeer wel zijn, dat al heel spoedig duidelijk is, naar welke opvoe-

B. P. van der Veen e. a.

dingsinrichting het kind zal moeten worden overgebracht. Moeilijkheden doen zich voor, als de inrichting, waar de eindbestemming ligt, niet in staat is direct de ruimte vrij te maken. De vraag is, wat er dan moet gebeuren, wanneer die ene maand voorbij is. De ene mogelijkheid is, dat men het kind naar huis stuurt, terug naar de omgeving, waaraan het is onttrokken, omdat die ongeschikt is. Dit is dus een weinig aantrekkelijke mogelijkheid. De andere mogelijkheid is, dat deze wet zal worden overtreden. Dat is ook niet een aantrekkelijke mogelijkheid. Misschien is eraan te ontkomen door het kind eerst naar huis te sturen en dan opnieuw te beginnen, zodat die maand opnieuw zou kunnen gaan lopen. Ik weet niet, of dat een reële mogelijkheid is. Ik geloof, dat al deze moeilijkheden zouden kunnen worden voorkomen, wanneer de mogelijkheid werd geopend om, met behoud van het principe, dat zo kort mogelijk het verblijf in een opvangtehuis zal duren, die termijn toch in geval van nood met twee maanden te verlengen, omdat de termijn van drie maanden in ieder geval lang genoeg zal zijn, naar men meent.

Mijnheer de Voorzitter! Nog één opmerking met betrekking tot artikel 23. Dat artikel bepaalt, dat de kinderen, opgenomen in rijksinrichtingen, godsdienstoefeningen kunnen bijwonen en godsdienstonderwijs ontvangen. Het lijkt mij gewenst die regeling aan te vullen, zodanig, dat de kinderen, die niet tot een godsdienstige richting behoren, toch geestelijke vorming kunnen ontvangen, wanneer zij daaraan behoefte hebben, door instellingen, die door de Minister daarvoor zijn toegelaten. Het is natuurlijk niet zo, dat ik de kinderen, die niet tot een bepaalde godsdienstige richting behoren, onmiddellijk ga indelen bij Humanitas, maar ik wil wel de kinderen, die niet tot een van die richtingen behoren, gaarne de mogelijkheid geven om toch de geestelijke vorming te ontvangen, waaraan zij behoefte kunnen hebben.

De algemene beraadslaging over beide wetsontwerpen wordt verdaagd.

Aan de orde is de behandeling van de wetsontwerpen:

Goedkeuring van het op 20 juni 1956 te New York gesloten Verdrag inzake het verhaal in het buitenland van uitkeringen tot onderhoud (5924) (R 187);

Uitvoering van het 20 juni 1956 te New York gesloten Verdrag inzake het verhaal in het buitenland van uitkeringen tot onderhoud (5925).

Deze wetsontwerpen worden achtereenvolgens zonder beraadslaging en, telkens na goedkeuring der onderdelen en nadat de vaste Commissie voor Justitie tot aanvaarding heeft geadviseerd, zonder hoofdelijke stemming aangenomen.